

EBÜ UBEYDE et-TEYMİ

(bk. MA'MER b. MÜSENNÂ).

**EBÜ UBEYDULLAH
el-MERZÜBÂNİ**

(bk. MERZÜBÂNİ).

EBÜ ÜMÂME

(أبو أمامة)

Ebü Ümâme Sudey b. Aclân
b. Vehb el-Bâhilî
(ö. 86/705)

Sahâbî.

600 yılı başlarında doğdu. Bâhile kabilesine mensup olan Ebü Ümâme'nin İslâmiyet'i ne zaman kabul ettiği belli değildir. Uhud Gazvesi'ne katıldığına dair olan rivayet zayıf görülmekle beraber Hudeybiye Antlaşması'ndan önce müslüman olduğu ve bu antlaşmada hazır bulunduğu bilinmektedir. Hz. Peygamber'le birlikte muhtelif gazvelere katıldı. Bu gazvelerin üçünde şehid olması için dua etmesini Resül-i Ekrem'den ısrarla istedi. Fakat Resûlullah her defasında kendisine selâmet ve ganimet temennisinde bulundu. Hz. Peygamber onu irşad maksadıyla kendi kabilesi Bâhile'ye gönderdi. Kavminin önceleri ona ilgi göstermediği, hatta yiyecek vermeyip aç bıraktığı, ancak mânevî bir gıda ile doyurulduğunu görmeleri üzerine İslâmiyet'i kabul ettikleri rivayet edilmektedir (Hâkim, III, 641-642; Heysemî, IX, 387). Ebü Ümâme Vedâ haccında Hz. Peygamber'in yanında yer aldı. Resûlullah'ın vefatından sonra Mısır'a gittiyse de bir müddet sonra Humus'a yerleşti. Sıffin Savaşı'nda Hz. Ali tarafında yer aldı.

Hz. Peygamber'den başka Ömer, Osman, Ali, Muâz b. Cebel, Ebü Ubejde b. Cerrâh, Ubâde b. Sâmit ve başka sahâbîlerden 250 hadis rivayet etmiş olan Ebü Ümâme'nin rivayetlerinin çoğu Ahmed b. Hanbel'in *el-Müsned*'inde (V, 248-270) ve *Kütüb-i Sitte*'de yer almıştır (bk. Wensinck, VIII, 123-124). Hadisi duyduğu gibi rivayet edebilmek için titizlik gösterir, bir hadisi Hz. Peygamber'den yalnız bir defa duymakla onu rivayet etmeyeceğini söylerdi (*Müsned*, V, 250). Tâbiîn neslinden Mekhül eş-Şâmî, Hâlid b. Ma'dân, Ebü İdrîs el-Havlânî, Recâ b. Hayve gibi âlimler ve Suriyeli muhaddisler kendisinden rivayette bulunmuşlardır.

Ebü Ümâme 86 (705) yılında 106 yaşında iken Humus'ta vefat etti. 81 (700),

hatta 91'de (710) öldüğü de ileri sürülmüştür. İbn Hibbân'ın 86 yılında yetmiş bir yaşında öldüğünü söylemesi yanlışlık eseri olmalıdır. *Tehzîbü Târîhi Dimaşk'ta* da doksan bir yaşında öldüğü belirtilmektedir. Vefatı konusundaki bu ihtilâflara rağmen onun Humus'ta en son vefat eden sahâbî olduğu kabul edilmektedir.

Hz. Peygamber'in, "Sen bendensin, ben de senden" diyerek iltifat ettiği söylenen (İbn Hacer, *el-İşâbe*, III, 421) Ebü Ümâme gösterişi sevmez, bazı kerâmetlerinin ortaya çıkması onu rahatsız ederdi. Mescidde secdeye kapanıp ağlayan birini, bunu evinde yapması gerektiğini söyleyerek uyarıyordu. Cömert bir insan olan Ebü Ümâme eline geçen her şeyi muhtaçlara dağıtır, hiçbir fakiri geri çevirmezdi.

BİBLİYOGRAFYA :

Wensinck, *el-Mu'cem*, VIII, 123-124; *Müsned*, V, 248-270; Hâkim, *el-Müstedrek*, III, 641-642; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, VII, 411-412; Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir*, IV, 326-327; İbn Kuteybe, *el-Ma'ârif* (Sâvî), s. 134; İbn Ebü Hâtim, *el-Cerh ve't-ta'dil*, III, 454; İbn Hibbân, *Meşâhîr*, s. 50; İbnü'l-Cevzî, *Şifâtü's-şafve*, I, 733-736; a.mlf., *Üsdü'l-gâbe*, III, 16; VI, 16-17; a.mlf., *el-Kâmil*, II, 405; IV, 477; Nevevî, *Tehzîb*, II, 176; Zehebî, *A'lamü'n-nübelâ*, III, 359-363; a.mlf., *Târîhu'l-İslâm: sene 81-100*, s. 226-230; Heysemî, *Mecma'u'z-zevâ'id*, IX, 386-387; İbn Hacer, *Tehzîbü't-Tehzîb*, IV, 420-421; a.mlf., *el-İşâbe* (Bicâvî), III, 420-421; İbnü'l-İmâd, *Şezerât*, I, 96; Bedrân, *Tehzîbü Târîhi Dimaşk*, VI, 419-424.

KEMAL SANDIKÇI

EBÜ ÜSEYD

(أبو أسيد)

Ebü Üseyd Mâlik b.
Rebîa b. el-Beden es-Sâidî
(ö. 40/660-61 [?])

Sahâbî.

Medineli olup Hazrec kabilesine mensuptur. Başta Bedir olmak üzere bütün gazvelere katıldı. Mekke fethinde Benî Sâide'nin sancaktarlığını yaptı. Ebü Üseyd'in Hz. Peygamber'den rivayet ettiği hadislerden yirmi sekizi Bakî b. Mahled'in *el-Müsned*'inde (Zehebî, *A'lamü'n-nübelâ*, II, 539), on dördü Ahmed b. Hanbel'in *el-Müsned*'inde bulunmaktadır (III, 496-498). Kendisinden oğulları Münzir, Hamza ve Zübeyr ile ashaptan Enes b. Mâlik, Sehl b. Sa'd, tâbiînden Ebü Seleme b. Abdurrahman, Abbas b. Sehl b. Sa'd ve Abdümelik b. Saîd b. Süveyd gibi muhaddisler rivayette bulundular. Hz. Osman'ın şehid edilmesinden (36/656) bir süre önce gözlerini kaybetti. Bu se-

beple müslümanlar arasındaki kargaşayı kendisine göstermediği için Allah'a hamdederdi.

Ebü Üseyd'in 40 (660-61) yılında vefat ettiği söylenmektedir. Zehebî de bu görüşü benimsemektedir. Ancak onun 30 (650-51), 60 (679-80) veya 65 (684-85) yılında yetmiş beş, yetmiş sekiz veya seksen yaşında vefat ettiği de ileri sürülmektedir. 60 yılında öldüğü doğru ise ehl-i Bedir'den en son vefat eden odur.

Ebü Üseyd'in boyu çok kısa, gür saçları ile sakalı bembeyazdı. Biyüğünü iyice kısalttığı, parmağına altın yüzük taktığı ve bu yüzüğün vefatı sırasında parmağından çıkarıldığı rivayet edilmiştir (İbn Sa'd, III, 558). Bedir Gazvesi'nden bahsederken, "Eğer görebilseydim (gözlerim açılıp şu anda sizinle Bedir'de olsaydık) yardıma gelen meleklere ortaya çıktığı vadiyi size gösterirdim" derdi.

BİBLİYOGRAFYA :

Müsned, III, 496-498; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, III, 557-558; Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir*, VI, 429; Hâkim, *el-Müstedrek*, III, 515; İbn Abdülber, *el-İstî'ab*, III, 371-372; İbnü'l-Esir, *Üsdü'l-gâbe*, V, 23-24; VI, 13-14; Zehebî, *A'lamü'n-nübelâ*, II, 538-540; a.mlf., *Târîhu'l-İslâm: sene 11-40*, s. 655-657; İbn Hacer, *el-İşâbe*, III, 344; a.mlf., *Tehzîbü't-Tehzîb*, X, 15-16; Hazrecî, *Hulâsatü Tezhîb*, s. 367; Ziriklî, *el-A'lam* (Fethullah), V, 261.

İSMAİL L. ÇAKAN

EBÜ VÂİL

(bk. ŞAKİK b. SELEME).

EBÜ VÂKİD el-LEYSİ

(أبو واقد الليثي)

Ebü Vâkid el-Hâris
b. Avf el-Leysî
(ö. 68/687-88)

Sahâbî.

Adının Avf b. Mâlik, Hâris b. Mâlik veya Avf b. Hâris olduğu da zikredilmiştir. Hayatı hakkında fazla bilgi bulunmamakta, Medineli sahâbîlerden sayılmaktadır. İslâmiyet'in ilk yıllarında veya Mekke'nin fethedildiği yıl (8/629-30) müslüman olduğuna dair farklı iki rivayet vardır. Ebü Vâkid'in Huneyn Gazvesi'nden (8/630) söz ederken o günlerde hidayete yeni kavuştuğunu belirtmesi (İbn Hacer, *el-İşâbe*, IV, 216) ikinci görüşü doğrulamakta, buna göre Bedir Gazvesi'nde bulunduğu rivayetin zayıf olduğu anlaşılmaktadır. Ebü Vâkid Huneyn'de olduğu gibi Mekke'nin fethinde de Kinâ-